

بررسی تأثیر مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری

محمدرضا غلامی^{۱*}

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۵ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۱۱/۲۰

چکیده

هدف از انجام این مطالعه تعیین و بررسی تأثیر مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. روش پژوهش مورد استفاده نیز، روش توصیفی- تحلیلی بوده و داده های پژوهش از نوع تاریخی با مراجعه به صورت ها و گزارشات مالی بانکهای تجاری و موسسات مالی پذیرفته شده در بورس جمع آوری و طبقه بندی گردید. برای تجزیه و تحلیل داده های آماری از روش داده های پانل دیتا استفاده شد؛ و در بخش تجزیه و تحلیل از آمار توصیفی و استنباطی و آزمون های مختلف مربوطه انجام گردید و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار Eviews نسخه ۱۳ صورت گرفت. جهت تحلیل فرضیه های پژوهش، جامعه آماری را از بین سالهای ۱۳۹۷ الی ۱۴۰۲ و به مدت ۶ سال انتخاب نموده و شامل بانکهای تجاری و موسسات مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده اند که نمونه آماری با روش حذفی و به تعداد ۲۱ بانک انتخاب شد. نتایج تحلیل نشان می دهد که مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد؛ بنابراین، در بانکهایی که ذخایر زیان وام اختیاری و غیراختیاری نگهداری میکنند میتوانند بر بهره وری بانک عملکرد بهتری داشته باشند و نتیجه مطلوب تری را در شرایط کلان اقتصادی کسب نمایند.

واژگان کلیدی

مدیریت سود، راندمان، بهره وری، استاندارد گزارشگری مالی بین المللی، ذخیره زیان وام اختیاری، ذخیره زیان وام غیراختیاری

۱* کارشناس ارشد حسابداری، بانک تجارت، کنگان، ایران. (نویسنده مسئول: Mohammadreza.a5244@gmail.com)

مقدمه

بحران مالی سال ۲۰۰۸ نشان داد که بانکهایی که به خوبی مدیریت شده اند برای سیستمهای کاری روان و تسهیل شده ساختار و بافت تجاری بسیار حائز اهمیت هستند، زیرا آنها تخصیص مؤثر و کارآمد منابع در اقتصاد را ترویج میدهند (پاتان و فاف^۱، ۲۰۱۳). با این حال، راندمان و بهره وری در صورتی که مؤسسات در فعالیت هایی درگیر باشند که یکپارچگی آن ها و یکپارچگی بخش را به خطر می اندازند، بدست نمی آید (اوجا و همکاران^۲، ۲۰۱۷). یک مثال از این شیوه ها، که در ادبیات پژوهشی به صورت یکی از انگیزه های پشت بحران مالی ۲۰۰۸، وقوع مدیریت درآمدهایی با شفافیت کم شناسایی شده است (الحذب و الاون^۳، ۲۰۱۹)، برای نمونه، از طریق ایجاد ذخایر زیان وام^۴ (LLP) بیش از حد، با ذخیره منابع مالی فراتر از آن چیزی بود که برای مقابله با ریسک اعتباری و ریسک نکول مربوطه از سوی وام گیرندگان معقول و منطقی تلقی میشد. رابطه بین مدیریت سود و راندمان و بهره وری بانک در ادبیات پژوهشی چندان مورد توجه قرار نگرفته است. تاجایی که می دانند، مطالعات کمی با این موضوع وجود دارند که مقالاتی هستند از اب حمید و همکاران (۲۰۱۸)؛ مارتینز و همکاران (۲۰۲۱)، و وو و همکاران (۲۰۱۶). این مطالعات با استفاده از تحلیل پوششی داده ها^۵ (DEA) (وو و همکاران^۶، ۲۰۱۶) یا تحلیل مرزی تصادفی^۷ (SFA) (اب حمید و همکاران^۸، ۲۰۱۸؛ مارتینز و همکاران^۹، ۲۰۲۱) نشان میدهند که ذخایر زیان وام بیش از حد تأثیر نامطلوب و منفی روی راندمان بانکها دارد. توجه این تأثیر منفی ریشه در این واقعیت دارد که ذخایر زیان وام بیش از حد مانع تبدیل مؤثر نهادهای (ورودی) بانکها (برای مثال، سرمایه، نیروی کار، و سپرده ها) به خروجی ها (برای مثال، وام ها و سرمایه گذاری ها) میشود. علاوه بر این، ممکن است که مدیران کنترل و نظارت کافی را نتوانند اعمال کنند، که به موجب آن راندمان و بهره وری شرطی سازی می شود (فرضیه مدیریت بد پیشنهاد شده توسط برگر و دی یانگ^{۱۰}، ۱۹۹۷). با این حال، سایر مطالعات نشان می دهند که ذخایر زیان وام می تواند راندمان و بهره وری را افزایش دهد، زیرا حجم بالایی از ذخایر می توانند بخشی از استراتژی بانک باشند زیرا مدیران منابع کافی برای ریسک اعتباری صرف نمی کنند (فرضیه مضایقه پیشنهادی توسط برگر و دی یانگ^{۱۰} در سال ۱۹۹۷)، این مطالعه به ارزیابی تأثیر مدیریت سود روی راندمان و بهره وری بانک های منطقه یورو می پردازد، ضمناً تکامل تاریخی آن تا پیاده سازی استاندارد گزارشگری مالی بین المللی را بررسی میکند. نتایج آنها نشان میدهند که بزرگترین علت ناکارآمدی و عدم بهره وری هزینه ریشه در دلایل تخصیصی دارد، یا به بیان دیگر، آن ناکارآمدی به خاطر انتخاب نادرست ورودی هاست تا عدم استفاده از منابع یا اتلاف آنها. با توجه به تأثیر مدیریت سود روی راندمان و بهره وری، نتایج نشان میدهند که رابطه بین مدیریت سود، که از طریق ذخایر اختیاری اندازه گیری شده و تمامی امتیازات راندمان و بهره وری هزینه، بهره وری فنی و بهره وری تخصیصی از یک

¹ - Pathan, S., Faff, R

² - Ujah and etal

³ - Alhadab, M., Al-Own, B

⁴ - loan loss provisions

⁵ - Data Envelopment Analysis

⁶ - Wu and etal

⁷ - Stochastic Frontier Analysis

⁸ - Ab-Hamid and etal

⁹ - Martens and etal

¹⁰ - Berger, A.N., DeYoung, R

شکل U شکل معکوس پیروی میکند. با این حال، آنها تخمین مثبتی از تأثیر ایجاد ذخایر زیان وام روی بهره وری هزینه را شاهد هستند (کاتارینا و همکاران^{۱۱}، ۲۰۲۳). قابل ذکر است که این مطالعات این واقعیت مهم را در نظر نمیگیرند که ذخایر زیان وام دو جزء مهم را در بر میگیرد: مقررات اختیاری و غیر اختیاری؛ آنها فقط کل ذخایر زیان وام را در نظر میگیرند. در تحقیق حاضر به بررسی تأثیر سود پرداختند شیوه های مدیریتی بر کارایی بانکهای مهم در منطقه یورو، با در نظر گرفتن تمایز بین اختیاری ذخایر زیان وام (به دلیل قضاوت های ارزشی مدیران)، که به طور مناسب تری مدیریت سود را نشان میدهد (آرنیاتی و همکاران^{۱۲}، ۲۰۱۹؛ صدیق و همکاران^{۱۳}، ۲۰۲۰) و ذخایر زیان وام غیر اختیاری (به دلیل تعهدات قانونی). بنابراین، تا جایی که آنها میدانند، عدم وجود مطالعاتی که تجزیه و تحلیل تأثیر مقررات اختیاری بر کارایی بانکی، به جای کل تعمیم تحقیقات موجود ذخایر زیان وام، یک تحقیق جدید و محدودیت ها را توجیه میکند (کاتارینا و همکاران، ۲۰۲۳). مطالعه حاضر ممکن است کمک های مربوطه را، هم برای دانشگاهیان و هم برای شاغلان، اعم از سرمایه گذار، مدیر یا تنظیم کننده ارائه دهد. این مطالعه بر بخش بانکداری متمرکز است که برای توسعه اقتصادی و ثبات اقتصاد کلان کشورها بسیار مهم است (بھاتیا و همکاران^{۱۴}، ۲۰۱۸). از این رو، پژوهشگر به دنبال بررسی موضوع پیش گفته می باشد و پاسخ به سوال مطرح شده که آیا مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی تأثیر دارد یا خیر، بنابراین به موضوع پیش گفته فوق یعنی بررسی تأثیر مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پرداخته است.

ادبیات و مبانی نظری پژوهش

باتوجه به شاخصهای مورد استفاده در این مطالعه که به بررسی اثرگذاری مدیریت سود بر راندمان یا بهره وری می پردازد، سه نوع بهره وری را مورد سنجش قرار داده است که شامل بهره وری هزینه، بهره وری فنی و بهره وری تخصیصی می باشد که اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی نیز احتمال دارد بر بهره وری اثر داشته باشد. سرمایه گذاران و سهامداران سعی دارند جهت بهبود بهره وری و یا تقویت عملکرد شرکتها به مدیریت سود توجه نشان میدهند و برای نتیجه گیری بهتر از استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی استفاده مینمایند؛ بانکها نیز مانند شرکتها به این فرآیند توجه نشان میدهند و برای بهبود عملکرد خود و یا بهره وری بیشتر به مدیریت سود توجه نشان میدهند؛ همچنین بانک مرکزی برای انجام نتایج بهتر و یا کنترل بیشتر به گزارش بانکها و موسسات مالی توجه نشان میدهد؛ بنابراین ضروری است که به موضوع فوق پرداخته شود، چراکه مدیریت سود و یا دستکاری توسط کارکنان و مدیران میتواند اثر منفی بر بهره وری بانک داشته باشد که رعایت استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی میتواند مانع از اثردهی منفی داشته باشد ولی در صورت عدم رعایت آن ممکن است اثر غیرقابل جبران بر بهره وری بانک یا اقتصاد کشور داشته باشد. بنابراین برای بهبود وضعیت مناسب یا بهره وری بهتر، مینابست به عواملی توجه شود که اثرات بیشتری ایجاد نماید و باعث گردد وضعیت نهایی بانک را دگرگون سازد. بسیاری از عوامل مانند کم کاری کارکنان، اتلاف وقت، بی مسئولیتی کارکنان یا سرپرستان، نداشتن اطلاعات در پرداخت و دریافت

¹¹ - Catarina and etal

¹² - Arniati and etal

¹³ - Siddique and etal

¹⁴ - Bhatia and etal

تسهیلات، عدم استفاده از منابع موجود یا گزارشات مورد نیاز و استانداردهای مطرح شده و دیگر عوامل میتواند مانع از عملکرد دقیق شرکتهای یا بانکها گردد. هرچند نظارت بانک مرکزی و یا گروههای ویژه میتواند کمک شایان توجهی به بهره‌وری و نتیجه‌گیری بهتر بانکها داشته باشد، اما وجود بعضی از افراد یا کارکنان میتواند با سهل‌انگاری و یا بی‌مسئولیتی خود مانع از عملکرد یا بهره‌وری مورد انتظار داشته باشد که علاوه بر خسارت بانک میتواند باعث ایجاد تغییراتی در اقتصاد کشور گردد؛ بنابراین این موضوع میتواند به بانکها کمک نماید تا اهداف خود را بهتر دنبال کنند. از این رو، ضروری است به موضوع فوق پرداخته شود، لذا به نظر می‌رسد انجام این پژوهش که بررسی تأثیر مدیریت سود بر راندمان (بهره‌وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد سنجش قرار گیرد؛ برای بانکهای تجاری و موسسات مالی لازم و ضروری باشد.

مدیریت سود: واژه مدیریت سود از جمله شاخصهایی است که امروزه به آن پرداخته شده است و کم و بیش با آن آشنایی دارند، این واژه به مدیریت شرکت مربوط است که میزان سود شناسایی شده را دستکاری نمایند و با توجه به میزان منفعت خود در آن تغییراتی ایجاد نمایند. بنابراین مدیریت سود یکی از مولفه‌های اثرگذار بر سود اصلی میباشد که امروزه مورد توجه مدیران، سهامداران و سرمایه‌گذاران قرار گرفته است. از آنجا که سود به عنوان یکی از اساسی‌ترین و مهمترین اجزای صورتهای مالی محسوب میشود که توسط سرمایه‌گذاران و سهامداران، تحلیلگران و اقتصاددانان در تصمیم‌گیریهای مالی به آن توجه میشود و از آن استفاده میگردد، اما گاهی اوقات مدیران به دلیل منفعت خود سعی دارند در میزان سود دستکاری ایجاد نمایند که به اهداف خاص خود برسند که ممکن است با اهداف منافع عمومی استفاده‌کنندگان مغایرت داشته باشد. به صورت کلی به مجموعه اعمالی که مدیران برای منفعت خود در سود تغییراتی ایجاد مینمایند، مدیریت سود گفته میشود. مدیریت سود (ذخایر زیان و ام اختیاری، ذخایر زیان و ام غیر اختیاری) به دو طریق قابل سنجش میباشد که در این پژوهش به آن اشاره شده است (کاتارینا و همکاران، ۲۰۲۳).

راندمان (بهره‌وری): بهره‌وری نیز مانند عملکرد مالی یا سازمانی به نتایجی که از اعمال فعالیتهای یک شرکت به دست می‌آید مربوط میشود. بهره‌وری در کل نتایج فرآیند فعالیتهایی است که در یک شرکت یا موسسه اجرا میگردد و بهبود آن به میزان سود و بهره‌شرکت برمیگردد که سهامداران و مدیران غیره از آن بهره‌مند میشوند. عوامل مختلفی در اندازه بهره‌وری نقش دارد که این عوامل میتواند تصمیم‌گیریهای مدیریتی یا استراتژیهای مورد استفاده را تحت تأثیر قرار دهد. یکی از عوامل اثرگذار بر میزان بهره‌وری، نیروی انسانی است که با میزان فعالیتهای خود میتواند در موثر بودن افزایش بهره‌وری نقش مثبتی ایجاد نماید. بنابراین بهره‌وری در کل مسیر و هدف یک سازمان را مشخص میسازد که بیشتر فعالیتهای خود را در راستای آن تنظیم می‌کنند تا بتوانند بهترین عملکرد را داشته باشند؛ همچنین به عبارتی دیگر نیروی انسانی فعال در یک سازمان یا شرکت تلاش میکند تا برای اهداف از پیش تعیین شده شرکت به صورتی که از آن انتظار میرود در مسیر خود هدایت نماید تا به بهره‌وری مورد نظر دست یابند اما ممکن است عواملی وجود داشته باشند که مانع از این فرآیند شود که یکی از آنها مدیریت سود میباشد که در این مطالعه به آن پرداخته میشود که در این مطالعه سه نوع بهره‌وری (بهره‌وری هزینه، بهره‌وری فنی و بهره‌وری تخصیصی) در نظر گرفته شده است (کاتارینا و همکاران، ۲۰۲۳).

زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی: در هر سازمان یا شرکتی که با هدف کسب سود یا اهداف مشخصی تنظیم شده است از اصول و قوانین خاصی جهت بهتر شدن امور خود استفاده می نمایند که استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی یکی از آنهاست. طبق این دستورالعمل میزانی استانداردهای مربوط به ثبت و ضبط اطلاعات حسابداری مشخص شده است که با رعایت آنها میتوانند به نتایج بهتری دست یابند که این اجرا برای شرکتهای تازه تأسیس یا دارای عمر زیاد نیز مورد استفاده قرار میگیرد. بانکها نیز دارای استانداردهای تنظیم شده هستند که توسط بانک مرکزی ارائه میشود و زمان اجرای آن میتواند کمک شایان توجهی به اهداف و بهره وری نهایی بانکها و موسسهای اعتباری داشته باشد. بنابراین هر سازمان یا موسسه یا شرکتی جهت اهداف خود و مسیر اجرایی آن نیاز دارد که فعالیتهای خود طبق اصول تنظیم شده به اجرا در آورد که استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی در این راستا میتواند کمک شایان توجهی داشته باشد (کاتارینا و همکاران، ۲۰۲۳).

مروری بر نتایج تجربی پژوهش

کریم پورامشلی و همکاران (۱۴۰۲)، سبک پردازش اطلاعات و مدیریت سود: آزمون نظریه خودشناختی - تجربی را بررسی نمودند. نتایج پژوهش نشان می دهد که بین سبک پردازش اطلاعات خردگرا با مدیریت سود فرصت طلبانه رابطه منفی، و بین سبک پردازش اطلاعات تجربه گرا با مدیریت سود فرصت طلبانه رابطه مثبت وجود دارد. هم چنین شواهد این پژوهش بیانگر آن است که بین هر دو نوع سبک پردازش اطلاعات و مدیریت سود کارا رابطه مثبت وجود دارد.

آزادی و همکاران (۱۴۰۲)، به ارائه مدل تأثیرگذاری بازارگرایی بر بهره وری صنعت فرش دستبافت کشور پرداختند. در ابتدا با تکیه بر تئوریها و چارچوبهای حوزه بازارگرایی و بهره وری و بهره گیری از نظرات خبرگان صنعت فرش دستبافت، مدل اولیه تحقیق استخراج شد. در ادامه با استفاده از مدلسازی معادلات ساختاری در محیط نرم افزار لیزرل مدل مستخرج مورد آزمون قرار گرفت و در نهایت تأثیر بازارگرایی شامل سه بعد مشتری محوری، موقعیت در بازار و هماهنگی بین وظیفه ای بر بهره وری صنعت فرش شامل ابعاد اثربخشی بازار و شدت بازار تأیید شد. ضمن اینکه میزان تأثیر مشتری محوری بر بهره وری بیش از سایر متغیرها بود.

جمالیان پور (۱۴۰۱)، نقش رسانه بر استراتژی مدیریت سود را بررسی نمود. نتایج پژوهش نشان دهنده رفتار متفاوت مدیران در مواجهه با پوشش خبری است و این موضوع باعث رفتار محتاطانه تر مدیران در گزارشگری و مدیریت سود شده است. شرکتها با افزایش فشار رسانه ای علیرغم کاهش استفاده از روشهای مدیریت سود اقلام تعهدی سعی در گسترش استفاده از روشهای و تکنیکهای مدیریت سود واقعی دارند. افزون بر این نتایج پژوهش مبین آن بود که تغییرات مدیریتی در شرکتهایی که مظنون به مدیریت سود بوده و تحت پوشش رسانه ای بالاتری قرار میگیرند، بیشتر است. لذا منطبق با تئوری کنترلی رسانه، پوشش خبری را میتوان به عنوان یکی از مکانیزمهای نظارتی و حاکمیت برون شرکتی تلقی کرد و همچنین منطبق با تئوری فشار، با گسترش پوشش خبری، مدیران شرکتها با بهره گیری از روشهای پیچیده تر به مواجهه با این موضوع خواهند پرداخت.

صالحی و رجایی زاده هرندی (۱۴۰۱)، به بررسی تأثیر مدیریت سود و استراتژی تجاری بر ریسک ورشکستگی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش نشان دهنده آن است که مدیریت سود بر ریسک ورشکستگی تأثیر مثبت و معناداری دارد بدین معنی که با افزایش مدیریت سود، ریسک ورشکستگی افزایش خواهد یافت؛ درحالیکه استراتژی تجاری تأثیر منفی و معناداری بر ریسک ورشکستگی دارد، بدین معنی که با افزایش استراتژی تجاری، ریسک ورشکستگی کاهش می یابد.

سراج و نوروزی (۱۴۰۱)، اثرات نامتقارن درجه عبور نرخ ارز بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران را بررسی نمودند. بر مبنای نتایج درجه عبور نرخ ارز بسته به نوع شوک ارزی و متغیر مدیریت سود اثرات نامتقارن بر مدیریت سود دارد.

اللهیاری و دل آشوب (۱۴۰۱)، به بررسی تأثیر اجرای قانون بر اختلالات ارزش دارایی های ثابت مشهود و مدیریت سود با توجه به استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. با توجه به تحلیل مدل رگرسیونی، یافته های پژوهش نشان می دهد فرضیه اصلی مورد تأیید قرار گرفته است و مشخص شد که اجرای قانون بر اختلالات ارزش دارایی های ثابت مشهود با توجه به استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نقش موثری دارد به طوری که در این پژوهش براساس آماره t میزان تأثیرپذیری هر دو فرضیه ویژه (شاخص فرصت طلبانه هموارسازی سود و فشار بدهی) بر کاهش اختلالات ارزش داراییهای ثابت مشهود شرکت با توجه به متغیر تعدیلی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی معنادار میباشد.

کاتارینا و همکاران (۲۰۲۳) به بررسی تأثیر مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی در بانکهای منطقه یورو پرداختند. نتایج آنها نشان میدهند که بزرگترین علت ناکارآمدی و عدم بهره وری هزینه ریشه در دلایل تخصیصی دارد، یا به بیان دیگر، آن ناکارآمدی به خاطر انتخاب نادرست ورودی هاست تا عدم استفاده از منابع یا اتلاف آنها. با توجه به تأثیر مدیریت سود روی راندمان و بهره وری، نتایج نشان میدهند که رابطه بین مدیریت سود، که از طریق ذخایر اختیاری اندازه گیری شده و تمامی امتیازات راندمان و بهره وری هزینه، بهره وری فنی و بهره وری تخصیصی از یک شکل U شکل معکوس پیروی میکند. با این حال، آنها تخمین مثبتی از تأثیر ایجاد ذخایر زیان وام روی بهره وری هزینه را شاهد هستند.

فیورونی و همکاران^{۱۵} (۲۰۲۲)، اثر آزادسازی تجارت، راه ها بر بهره وری را در سطح شرکتهای اتیوپی مطالعه نموده اند. آنها نقش زیرساختهای جاده ای را در کاهش تعرفه های ورودی بر بهره وری شرکت بررسی نموده اند. آنها دادههای جغرافیایی-فضایی در مورد بهبود راه ها در اتیوپی را با داده های سطح تأسیس در شرکتهای تولیدی که امکان برآورد بهره وری فیزیکی را میدهد ترکیب کرده اند. نتایج نشان میدهد کاهش تعرفه ورودی با افزایش بیشتر بهره وری شرکت در مناطقی که جاده های دسترسی به سایر بازارهای بین المللی دارند همراه است. جاده ها از طریق کاهش هزینه های کالاهای وارداتی به افزایش بهره وری منجر میشود. ازاینرو، زیرساختهای جاده ای مکمل آزادسازی تجارت است.

¹⁵ - Fiorini and etal

می^{۱۶} (۲۰۲۲)، سرریزهای بهره وری عمودی از سرمایه گذاری مستقیم خارجی را در ۳۲ اقتصاد دنیا پالایش نموده و با استفاده از یک مجموعه داده غنی در سطح شرکت، معیارهایی از پیوندهای عمودی در سطح شرکت ایجاد کرده است تا تفاوتها در رفتار منبعیابی و عرضه شرکتها در یک صنعت را برای اندازه گیری بهتر سرریزهای عمودی ناشی از فعالیتهای چندملیتی لحاظ نماید. شواهد کمی مطالعه نشان میدهد که سرریزهای قوی معکوس در نمونه مورد بررسی رخ میدهد، درحالیکه هم اثرات سرریز مثبت و هم منفی پیوندهای مستقیم وجود داشته است. در مقابل، هیچ مدرکی برای حمایت از سرریزهای عمودی در داده ها در هنگام استفاده از معیارهای استاندارد موجود یافت نشده است.

کارامینیس^{۱۷} (۲۰۲۲)، تأثیر اجرای قانون بر اختلالات ارزش داراییهای ثابت مشهود باتوجه به استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج آنها نشان میدهد که اجرای قانون شاخص فرصتطلبانه هموار سازی سود و اجرای قانون شاخص فرصتطلبانه فشار بدهی میتواند بر اختلالات ارزش داراییهای ثابت مشهود تأثیرگذار باشد کما آنکه استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی نیز در اثرگذاری آنها نقش موثری دارد.

ناتولی و همکاران^{۱۸} (۲۰۲۱)، به بررسی تجربیات دانشجویان و شیوه های یادگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در دو دانشگاه واقع در چین پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که کیفیت آموزشی و سرفصلها، اهداف و استانداردهای روشن ارتباط مستقیمی با یادگیری عمیق دانشجویان دارد. علاوه بر این، اساتید دانشگاه باید جهت افزایش قدرت یادگیری دانشجویان از ابزارهایی استفاده کنند تا دانشجویان هرچه بیشتر خود را در موضوع درگیر کنند و سیستم آموزشی باید از شکل غیر مشارکتی برای دانشجویان خارج شود.

آگوستیا و همکاران^{۱۹} (۲۰۲۱)، در پژوهشی تحت عنوان مدیریت سود، استراتژی تجاری و ریسک ورشکستگی به بررسی تأثیر مدیریت سود و استراتژی تجاری بر ریسک ورشکستگی پرداختند. بدین منظور داده های ۱۰۶۸ شرکت پذیرفته شده در بورس سهام اندونزی را مورد مطالعه قرار دادند. نتیجه نشان میدهد بین مدیریت سود و ریسک ورشکستگی رابطه وجود دارد، همچنین بنگاه هایی که از استراتژی تجاری برا کسب و کار خود استفاده میکنند، به طور قابلتوجی ریسک ورشکستگی را کاهش میدهند.

فرضیات اصلی و فرعی به صورت ذیل تدوین شده است:

فرضیه اصلی: مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

فرضیه فرعی اول: ذخایر زیان وام اختیاری بر بهره وری با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

¹⁶ - Mei, J-Ch

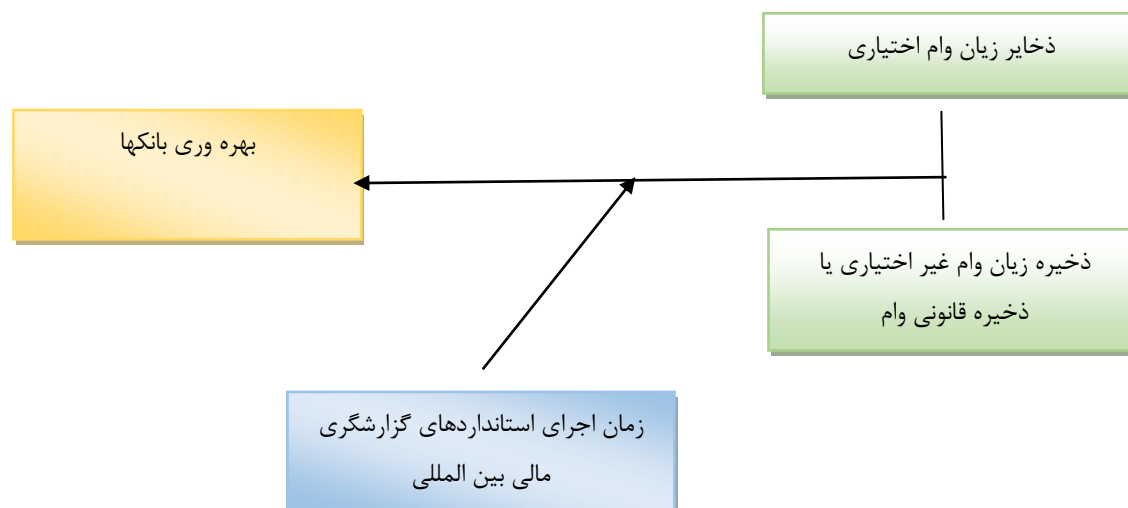
¹⁷ - Karampinis, N.I

¹⁸ - Natoli and etal

¹⁹ - Agustia and etal

فرضیه فرعی دوم: ذخیر زیان وام غیر اختیاری یا ذخیره قانونی وام بر بهره وری با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد.

مدل مفهومی پژوهش:

نمودار ۱: مدل مفهومی پژوهش (اقتباس شده از مدل کاتارینا و همکاران، ۲۰۲۳)

روش تحقیق

روش پژوهش به صورت توصیفی تحلیلی می باشد که از نظر هدف می توان در تحقیقات کاربردی قرار داد. این تحقیق را یک تحقیق تاریخی یا پس رویدادی در نظر می گیرند و برای انجام متغیرهای آن می توان از آزمون همبستگی استفاده نمود چرا که با توجه به موضوع (بررسی تأثیر مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران) دارای مدل رگرسیونی چند متغیره می باشد. داده ها از صورت های مالی بانکهای تجاری و موسسات مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به صورت سری زمانی سالانه از سال های ۱۳۹۷ الی ۱۴۰۲ به مدت ۶ سال می باشد و از طریق سایت ها و نرم افزارهای خاص مانند نرم افزار ره آورد نوین گردآوری گردیده است.

جامعه آماری مربوط به کلیه بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس می باشد و در بین سال های ۱۳۹۶ الی ۱۴۰۰ به مدت ۵ سال می باشند، نمونه آماری به روش حذفی سیستماتیک انتخاب می گردد که دارای شرایط ذیل است:

- ۱- اطلاعات مالی بانکها در بازه زمانی مورد بررسی در دسترس باشد.
- ۲- از زمان عضویت آنها در بورس حداقل ۲ سال گذشته باشد.
- ۳- در صورتی که در بازه زمانی مورد نظر، توقف فعالیت وجود نداشته باشد.

جدول ۱- تعیین نمونه آماری

۱۲۶	کلیه مشاهدات مربوط به نمونه آماری از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲
(۴۸)	اطلاعات مالی بانکها در بازه زمانی مورد بررسی در دسترس نباشد.
(۵۳)	از زمان عضویت آنها در بورس حداقل ۲ سال نگذشته باشد.
(۴)	در صورتی که در بازه زمانی مورد نظر، توقف فعالیت وجود داشته باشد.
۲۱	نمونه انتخابی

مدل رگرسیونی اقتباس شده از مدل کاتارینا و همکاران (۲۰۲۳) به صورت زیر است:

$$OP_{it} = \beta_0 + \beta_1 RDS_{it} + \beta_2 LLPTL_{it} + \beta_3 IFRS_{it} + \beta_4 TA_{it} + \beta_5 NIM_{it} + \beta_6 DIV_{it} + \beta_7 \ln GDP_{it} + \beta_8 UR_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته:

✓ بهره وری سازمانی یا بانکی (OP) i در سال t

متغیر مستقل:

✓ ذخایر زیان وام اختیاری (RDS) i در سال t

✓ ذخایر زیان وام غیراختیاری (Training) i در سال t

متغیر تعدیلی:

✓ زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی (IFRS) i در سال t

متغیرهای کنترلی:

✓ اندازه شرکت (TA) i در سال t

✓ حاشیه سود خالص (NIM) i در سال t

✓ تنوع بخشی درآمد (DIV) i در سال t

✓ رشد اقتصادی (lnGDP) i در سال t

✓ نرخ بیکاری (UR) i در سال t

روش اندازه گیری متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته:

بهره وری سازمانی (OP): برای سنجش این شاخص از طریق میانگین سه متغیر بهره وری هزینه یا بازده اقتصادی، بهره وری فنی و بهره وری تخصیصی محاسبه میشود.

بهره وری هزینه یا بازده اقتصادی: با استفاده از امتیازات مربوط به کارایی بانک شامل مجموع (۱) هزینه بهره، (۲) هزینه پرسنلی و (۳) هزینه عملیاتی

بهره وری فنی: اطلاعات مربوط به (۱) کل وام ها، (۲) داراییهای نقدی، (۳) سایر داراییهای سودآور

بهره وری تخصیصی: ۱) هزینه بهره به کل سپرده ها، ۲) هزینه پرسنل به کل داراییها ۳) هزینه عملیاتی به کل داراییها (کاتارینا و همکاران، ۲۰۲۳).

متغیر مستقل:

مدیریت سود (EM): جهت سنجش این شاخص از دو معیار ذخایر زیان وام اختیاری و ذخایر زیان وام غیر اختیاری محاسبه میگردد (کاتارینا و همکاران، ۲۰۲۳):

ذخایر زیان وام اختیاری (RDS): برابر است با حاصلضرب ذخایر وام در زیان آن به کل داراییها؛ به طوری که به صورت اختیاری آن را انجام دهند.

ذخایر زیان وام غیر اختیاری یا قانونی (LLPTL): از تقسیم ذخایر زیان وام به کل وام که به صورت قانونی لحاظ شده باشد، به دست می آید.

متغیر تعدیلی:

زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی (IFRS): برای اندازه گیری این شاخص از میزان اصول و قوانین مطرح شده توسط بانک مرکزی و دستورالعملهای اجرایی توسط بانکها به دست می آید و براساس رتبه بندی که توسط بانک مرکزی انجام میشود قابل شناسایی است (کاتارینا و همکاران، ۲۰۲۳).

متغیرهای کنترل بانکی:

اندازه شرکت (TA): لگاریتم طبیعی دارایی ها

حاشیه سود خالص (NIM): از تقسیم تفاوت بهره دریافتی منهای سود پرداختی به کل دارایی ها به دست آمده است.

تنوع بخشی درآمد (DIV): تقسیم درآمد بدون بهره به درآمد کل

رشد اقتصادی (lnGDPPC): لگاریتم طبیعی تولید ناخالص داخلی در هر سرانه

نرخ بیکاری (UR): افراد بیکار به نیروی کار غیر نظامی

یافته های پژوهش

جدول ۲- آمار توصیفی متغیرها

نام متغیر		معیارهای تمرکز		ماکسیمم	مینیمم	معیار پراکندگی	معیارهای شکل توزیع	
		میانگین	میانه	پیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	برجستگی
بهره وری سازمانی		۰/۴۶	۰/۴۲	۰/۸۸	۰/۱۱	۰/۸۱	۰/۴۳	۱/۵۰
ذخایر زیان وام اختیاری		۰/۲۸	۰/۲۴	۰/۳۵	۰/۰۸	۰/۴۹	۰/۳۸	۱/۱۹
ذخایر زیان وام غیر اختیاری		۰/۲۳	۰/۲۲	۰/۳۹	۰/۱۱	۰/۳۱	۰/۴۴	۱/۷۹
زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی		۰/۶۶	۰/۶۱	۰/۷۵	۰/۴۵	۰/۴۹	۰/۰۹	۱/۳۲
اندازه شرکت		۰/۵۹	۰/۵۷	۰/۶۶	۰/۲۵	۰/۲۵	۱/۱۵	۱/۶۶
حاشیه سود خالص		۰/۴۵	۰/۴۲	۰/۵۵	۰/۲۹	۰/۶۵	۱/۲۲	۱/۶۱
تنوع بخشی درآمد		۰/۳۸	۰/۳۵	۰/۴۱	۰/۱۹	۰/۵۲	۰/۲۳	۱/۵۷
رشد اقتصادی		۰/۲۸	۰/۲۵	۰/۵۷	۰/۰۹	۰/۲۶	۰/۵۵	۱/۴۳
نرخ بیکاری		۰/۳۳	۰/۲۹	۰/۷۹	۰/۱۷	۰/۴۲	۱/۰۵	۱/۲۵

چنانچه ملاحظه می شود در جدول فوق اکثر موارد مقادیر میانه و میانگین به هم نزدیک می باشند که نشان دهنده توزیع مناسب داده ها می باشد. همچنین چولگی به دست آمده برای تمامی متغیرها با مقادیر مثبت گزارش شده است که نشان دهنده توزیع نامتقارن داده ها با کشیدگی به سمت مقادیر بالاتر و یا چولگی مثبت می باشد.

ضریب همبستگی پیرسون

جدول ۳- همبستگی بین متغیرهای مدل

Y	X8	X7	X6	X5	X4	X3	X2	X1	
								۱/۰۰۰	X1
								۰/۰۰۰	
							۱/۰۰۰	۰/۱۰۹	X2
							۰/۰۰۰	-	
								۰/۰۰۵	
						۱/۰۰۰	۰/۰۲۱	۰/۰۲۷	X3
						۰/۰۰۰	۰/۵۸۳	-	
								۰/۴۷۷	
					۱/۰۰۰	۰/۱۶۶	۰/۰۰۸	۰/۰۰۱	X4
					۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۸۲۰	۰/۹۷۱	
				۱/۰۰۰	۰/۰۰۸	۰/۰۲۱	۰/۹۹۹	۰/۱۰۹	X5
				۰/۰۰۰	-	-	-	۰/۰۰۵	
					۰/۸۲۶	۰/۵۸۲	۰/۰۰۰		
			۱/۰۰۰	۰/۰۲۳	۰/۰۲۱	۰/۰۱۱	۰/۰۲۳	۰/۰۹۱	X6
			۰/۰۰۰	۰/۵۵۶	۰/۵۸۴	۰/۷۷۵	-	۰/۰۱۹	
							۰/۵۴۲		
		۱/۰۰۰	۰/۰۷۴	۰/۱۸۰	۰/۰۰۴	۰/۰۰۶	۰/۱۸۰	۰/۱۹۲	X7
		۰/۰۰۰	-	۰/۰۰۰	۰/۹۰۳	-	-	-	
			۰/۰۵۷			۰/۸۶۷	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	
	۱/۰۰۰	۰/۰۱۷	۰/۰۰۳	۰/۰۳۲	۰/۳۰۵	۰/۰۵۷	۰/۰۳۱	۰/۰۵۵	X8
	۰/۰۰۰	-	-	۰/۴۱۰	۰/۰۰۰	۰/۱۴۱	-	۰/۱۵۲	
		۰/۶۴۷	۰/۹۲۳				۰/۴۱۳		
۱/۰۰۰	۰/۰۰۷	۰/۰۳۷	۰/۰۱۱	۰/۰۰۵	۰/۰۱۸	۰/۰۲۰	۰/۰۰۵	۰/۰۷۸	Y
۰/۰۰۰	-	-	-	-	۰/۶۳۷	-	۰/۸۹۲	۰/۰۴۴	
	۰/۸۵۶	۰/۳۳۸	۰/۷۶۱	۰/۸۸۸		۰/۶۰۶			

در جدول بالا میزان همبستگی در سطر اول و معنی داری همبستگی در سطر دوم نوشته شده است. در صورتی که معنی داری کمتر از ۰/۰۵ باشد همبستگی مورد نظر از نظر آماری معنی دار است.

بررسی مدل پژوهش با استفاده از آزمون های چاو و هاسمن

جدول ۴- نتیجه آزمون چاو و هاسمن

نام آزمون	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری	نتیجه
آزمون چاو	۳/۴۳	(۲۰، ۱۲۵)	۰/۰۰۰	استفاده از مدل پانل
هاسمن	۰/۰۰۰	۸	۱/۰۰۰	وجود اثرات ثابت

ملاحظه می‌شود سطح معناداری آزمون چاو کمتر از $\alpha=0/05$ محاسبه شده لذا با اطمینان ۹۵٪ میتوان فرض صفر را رد کرد و فرض مقابل (H_1) را پذیرفت. بنابراین میتوان گفت امکان برآورد مدل با استفاده از روش پانل تأیید می‌شود. ملاحظه می‌شود سطح معناداری آزمون هاسمن بیشتر از $\alpha=0/05$ محاسبه شده اما با توجه به اینکه دقیقاً آزمون هاسمن برابر یک بدست آمده است، بنا بر این لازم است از روش اثرات ثابت تخمین مدل انجام شود.

آزمون فرضیه‌ها

همانطور که در این جدول مشاهده می‌شود، نتایج بدست آمده از تخمین الگوی رگرسیونی مربوط به فرضیه اصلی رابطه بین زمان ورود به بازار سهام و اثر تمایلی سرمایه‌گذاران خرد شرکت‌ها دارد.

جدول ۵- نتایج برازش مدل رگرسیونی

متغیر پاسخ = بهره‌وری سازمانی				
متغیرهای مستقل	ضرایب رگرسیونی	انحراف معیار	آماره آزمون t	سطح معناداری
ثابت معادله (θ)	-۲/۶۹۷۵	۶/۵۱۴۹	-۴/۴۱۴۰	۰/۰۰۰
ذخایر زیان وام اختیاری	۰/۰۵۶۸	۰/۲۳۱۹	۵/۲۴۵۰	۰/۰۰۰
ذخایر زیان وام غیراختیاری	۳/۲۵۳۸	۶/۵۵۶۷	۳/۴۹۶۲	۰/۰۰۰
زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی	-۰/۰۳۸۳	۰/۰۳۹۹	-۶/۹۵۹۰	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	۰/۰۲۷۹	۰/۰۴۱۵	۵/۶۷۳۲	۰/۰۰۰
حاشیه سود خالص	۳/۳۵۱۵	۶/۵۸۲۹	۵/۵۰۹۱	۰/۰۰۰
تنوع بخشی در آمد	-۰/۲۶۳۶	۰/۰۸۹۲	-۲/۹۵۳۲	۰/۰۰۰
رشد اقتصادی	-۰/۰۰۳۳	۰/۰۳۱۵	-۴/۱۰۴۸	۰/۰۰۰
نرخ بیکاری	۰/۰۰۶۲	۰/۰۰۲۰	۳/۰۲۸۶	۰/۰۰۰
آماره آزمون $F = ۱۳۴۷/۲$				
ضریب تعیین = ۰/۹۰				
سطح معناداری = ۰/۰۰۰				
آماره $D.W = ۲/۱۵$				

چنانچه در جدول فوق مشاهده می‌شود تأثیر مدیریت سود بر راندمان (بهره‌وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مورد سنجش قرار گرفته است. با توجه به سطح معناداری که صفر گزارش شده و آماره دوربین واتسون که ۲/۱۵ اعلام و این عدد بین ۱/۵ و ۲/۵ می‌باشد، دو شرط لازم برای تأیید یک فرضیه برقرار است و فرضیه فوق را با اطمینان بیش از ۹۰ درصد مورد تأیید قرار می‌دهد. هر چند آماره آزمون F و ضریب تعیین نیز در تأیید فرضیه فوق نقش موثر ایفا می‌کنند.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به نتایج بدست آمده از تحلیل فرضیه‌ها، می‌توان گفت که مدیریت سود بر راندمان (بهره‌وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق

بهادار تهران تأثیر معناداری دارد. با این وجود بانکهایی که سعی دارند مقداری از سرمایه یا درآمد خود را به عنوان ذخایر اختیاری و غیراختیاری زیان وام نگهداری نمایند، بر بهره وری بانک اثر میگذارند. بنابراین بانکها موظف هستند ذخایر اجباری خود را نگهداری نمایند اما برای ذخایر اختیار خود با توجه به عملکرد و یا میزان احتمال خسارت ناشی از زیان وام، سعی میکنند مبلغی را ذخیره نمایند و برای حفظ آن هیچ اجباری در کار نیست که این مسئله باعث میشود با توجه به شرایط بحرانی بانک و یا وجود تحریم ها به مشکل بخورد؛ اما از طرفی نیز به این فکر است که با سرمایه گذاری در آیت‌های مختلف دیگر بتواند به درآمد یا بهره بیشتری دست یابد که این فرآیند توسط کارشناسان و اقتصاددانان به آنها مشاوره داده میشود. بانک مرکزی نیز موظف است دیگر بانکهای تجاری و موسسات مالی را وادار به حفظ ذخیره اجباری یا غیراختیاری زیان وام نماید تا در صورت بروز مشکلاتی بتواند از آن بهره ببرد.

نتایج پژوهش حاکی از آن است که تأثیر مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأیید شد؛ بنابراین مدیریت سود می‌تواند بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی تأثیرگذار باشد به طوری که این اثرگذاری معنادار میباشد. به عبارتی دیگر در بانکهایی که از ذخایر زیان وام استفاده میکنند میتوانند اثراتی بر بهره وری بانک داشته باشند و این اثرگذاری برای ذخیره زیان وام اختیاری منفی است و برای ذخیره زیان وام اجباری مثبت است. این نتایج با پژوهش کاتارینا و همکاران (۲۰۲۳)، فیورونی و همکاران (۲۰۲۲)، کریم پورامشلی و همکاران (۱۴۰۲)، هم‌راستا و سازگار می‌باشد.

نتایج حاصل از فرضیه فرعی اول پژوهش حاکی از آن است که ذخایر زیان وام اختیاری بر بهره وری با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد و این فرضیه تأیید شد؛ بنابراین بانکهایی که به اختیار در ذخیره وام شرکت میکنند میتوانند اثرات منفی بر بهره وری بانک داشته باشند؛ چراکه بیشتر سعی دارند که سرمایه گذاری کنند و از اینکه مقداری از سرمایه خود را به عنوان ذخیره زیان وام در نظر بگیرند، اجتناب میکنند و این مسئله باعث میشود که ذخیره زیان وام با بهره وری بانک رابطه ای منفی و یو شکلی ایجاد نماید که در حالت کلی بهره وری بانک را کاهش میدهد. این نتایج با پژوهش کاتارینا و همکاران (۲۰۲۳)، می (۲۰۲۲)، آزادی و همکاران (۱۴۰۲)، هم‌راستا و سازگار می‌باشد.

نتایج حاصل از فرضیه فرعی دوم پژوهش حاکی از آن است که ذخیره زیان وام غیراختیاری یا ذخیره قانونی وام بر بهره وری با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر معناداری دارد و این فرضیه نیز تأیید شد؛ به طوری که این اثرگذاری مثبت و معنادار می‌باشد. بنابراین زمانی که بانکها سعی میکنند مبلغی را به عنوان ذخیره غیراختیاری زیان وام نگهداری نمایند، یعنی این مبلغ را به صورت اجبار نگهداری میکنند و باعث میشود که بر بهره وری بانک به خصوص زمانی که به بانک فشار وارد میشود که زیان ناشی از وام خود را تأمین نمایند، به بهره وری بانک کمک میکند و منجر میشود از آن ذخایر استفاده نمایند و میزان

کاستی های خود را جبران نمایند. این نتایج با پژوهش کاتارینا و همکاران (۲۰۲۳)، کارامینیس (۲۰۲۲)، جمالیان پور (۱۴۰۱)، هم راستا و سازگار می باشد.

پیشنهادهای کاربردی و برای محققان آتی

با توجه به نتایج فرضیه اصلی، می توان پیشنهاد نمود به بانکهای تجاری و موسسات مالی جهت افزایش بهره وری یا راندمان، مدیریت سود را در نظر بگیرند و با توجه به استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی و اصول تنظیم شده به فعالیت خود بپردازند. همچنین در این راستا میتوان استراتژیهای طراحی نمود که بتوان ذخایر زیان وام اختیاری و غیراختیاری را به میزانی در نظر گرفت که با توجه به تحریم ها و شرایط اقتصادی مناسب باشد. از طرفی میتوان برای نتیجه گیری بهتر آموزشهای لازم را در اختیار کارکنان بانکها یا سرپرستان قرار داد تا بتوانند بر مبنای آن مدیریت سود را کنترل نماید و با توجه به عملکرد آن میزان ذخایر زیان وام در نظر بگیرند که از این ذخایر بهترین نتیجه مطلوب حاصل شود و یا به عبارتی میزان ذخایر زیان وام اختیاری و غیراختیاری با توجه به استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی و شرایط کلان اقتصادی یا میزان اثرات ناشی از تحریمها در نظر بگیرند که بتوانند عملکرد مطلوب تری در بهره وری یا راندمان بانک داشته باشند. در این راستا بانک مرکزی و سازمان بورس نیز میتوانند راهکارهای خود را به بانکهای زیرمجموعه خود ارائه دهند تا میزان ذخایر زیان وام اختیاری و غیراختیاری با بهره وری بانک هم تراز باشد.

با توجه به نتایج فرضیه فرعی اول، می توان پیشنهاد نمود به بانکهای تجاری و موسسات مالی تا جهت راندمان و بهره وری بیشتر به ذخایر زیان وام اختیاری توجه نمایند؛ برای این منظور میبایست از اقتصاددانان و کارشناسان یا مهندسان مالی کمک گرفت تا بتوانند با توجه به شرایط کلان اقتصادی و اثرات ناشی از تحریم ها میزان ذخایر را طوری در نظر بگیرند که به موقع پاسخگوی خسارت به وجود آمده باشند و یا اینکه این ذخایر زیاد نباشد که منجر شود میزان سرمایه گذاری بانک در نقاط مختلف درآمذزایی خود به خطر بیاندازد. بنابراین میتوان برای هماهنگی بین میزان ذخیره سازی اختیاری جهت زیان وام و بهره وری و کارایی بانک ارتباطی ایجاد نمود که بهترین نتیجه را در عملکرد بانک تحت هر شرایطی ایجاد نماید. در این راستا میتوان الگوها و یا خط مشیهایی که توسط اقتصاددانان یا کارشناسان مطرح میشود نیز توجه شود و با آموزشهایی که کارکنان در این راستا دریافت میکنند، بهترین عملکرد خود را برای نتیجه بهتر و یا بهره گیری بیشتر انجام دهند.

با توجه به نتایج فرضیه فرعی دوم، می توان پیشنهاد نمود به بانکهای تجاری و موسسات مالی تا جهت بهبود بهره وری یا راندمان بانک به ذخایر زیان وام غیراختیاری با توجه به استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی توجه نمایند و با توجه به اصول و استانداردهای لحاظ شده میزان ذخایری که به صورت اجباری بر عهده بانک گذاشته اند را به خوبی مدیریت کند و میزان این ذخایر را حفظ نماید یا تلاش نمایند که این مبلغ را ذخیره سازی نماید و به مشکل کمبود نقدینگی دچار نشود. از طرفی برای اینکه این فرآیند بهتر باشد میبایست با اقتصاددانان و کارشناسان مالی نیز مطرح نمود تا با توجه به شرایط کلان اقتصادی و وجود تحریمها میزان ذخیره غیراختیاری بانک را تنظیم نمایند تا بتوانند بهترین نتیجه ممکن را در راستای بهره وری بانک دریافت نمایند. همچنین میتوان در کنار ذخیره غیراختیاری بانک، مبلغی را به عنوان ذخیره اختیاری در نظر گرفت تا در شرایط پیش بینی نشده اقتصادی بتوان از آن استفاده کرد تا مانع از خسارت و زیان بیشتر بانک گردید.

با توجه به اینکه در این مطالعه به بررسی تأثیر مدیریت سود بر راندمان (بهره وری) با توجه به زمان اجرای استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بانکهای تجاری و موسسات مالی و اعتباری پرداخته شد انتظار می‌رود در پژوهشهای آتی که همین موضوع را با توجه به دیگر متغیرها مانند نقش مدیریت نقدینگی، عدم تقارن اطلاعاتی، تحریم های اقتصادی، رقابت پذیری بین بانکها، فرضیات و اصول حسابداری، توسعه مالی و رشد اقتصادی، سازوکارهای نظام راهبری، سازمان حسابرسی و فرهنگ سازمانی بررسی نمایند.

منابع و مأخذ

- آزادی، مهرداد، حیدری، سیدعباس، میرابی، وحیدرضا (۱۴۰۲). ارائه مدل تأثیرگذاری بازارگرایی بر بهره وری صنعت فرش دستبافت کشور؛ مدیریت بهره وری، ۱۷(۱)، ۲۷۹-۲۹۹.
- اللهیاری، عباس، دل آشوب، سعید (۱۴۰۱). بررسی تأثیر اجرای قانون بر اختلالات ارزش دارایی های ثابت مشهود با توجه به استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران؛ فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری؛ ۶(۸۴)، ۳۲۹-۳۴۵.
- جمالیان پور، مظفر (۱۴۰۱). نقش رسانه بر استراتژی مدیریت سود؛ مطالعات تجربی حسابداری مالی؛ ۱۹(۷۶)، ۱-۳۷.
- سراج، شهرزاد و نوروزی، محمد (۱۴۰۱). اثرات نامتقارن درجه عبور نرخ ارز بر مدیریت سود شرکت های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران؛ فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری؛ ۶(۸۴)، ۲۱-۳۸.
- صالحی، مجیدمحمد و رجایی زاده هرنیدی (۱۴۰۱). بررسی تأثیر مدیریت سود و استراتژی تجاری بر ریسک ورشکستگی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران؛ فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری؛ ۶(۸۴)، ۱۸۸۰-۱۸۹۴.
- کریم پورامشلی، سارا، بنی مهد، بهمن، رضائی، جواد، خلیل پور، مهدی (۱۴۰۲). سبک پردازش اطلاعات و مدیریت سود: آزمون نظریه خودشناختی - تجربی؛ فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت؛ ۱۲(۱)، ۳۷۳-۳۹۰.
- Ab-Hamid, M.F., Asid, R., Che Sulaiman, N.F., Wan Sulaiman, W.F., Abdul Bahri, E.N., 2018. The effect of earnings management on bank efficiency. *Asian J. Account. Govern.* 10 (3-4), 73-82.
- Agustia, Dian. Nur Pratama Abdi Muhammad, Yani Permatasari. (2021). Earnings Management, Business Strategy, and Bankruptcy Risk: Evidence From Indonesia. *Faculty of Economics and Business, Universitas Airlangga, Indonesia*.
- Alhadab, M., Al-Own, B., 2019. Earnings management and equity incentives: evidence from the European banking industry. *Int. J. Account. Inf. Manag.* 27 (2), 244-261.
- Arniati, T., Puspita, D.A., Amin, A., Pirzada, K., 2019. The implementation of good corporate governance model and auditor independence in earnings' quality improvement. *Entrep. Sustain. Issues* 7 (1), 188-200.
- Berger, A.N., DeYoung, R., 1997. Problem loans and cost efficiency in commercial banks. *J. Bank Financ.* 21 (6), 849-870.
- Bhatia, V., Basu, S., Mitra, S.K. and Dash, P. (2018), "A review of bank efficiency and productivity", Vol. 55, No. 3-4, pp. 557-600.
- Catarina, P, Mario, Jos'e. M. (2023). The effect of earnings management on bank efficiency: Evidence from ECB-supervised banks. *Finance Research Letters. Received 17 August 2022; Received in revised form 10 October 2022; Accepted 28 October 2022*.
- Fiorini M., Sanfilippo M., Sundaram A., (2022), Trade liberalization, roads and firm productivity, *Journal of Development Economics*, 153.
- Karampinis, N.I. (2022). A cross-national analysis on the impact of enforcement on impairments of tangible assets under IFRS, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation* (2020),
- Martens, W., Yapa, P., Safari, M., Watts, S., 2021. The influence of earnings management on bank efficiency: the case of frontier markets. *Heliyon* 7 (10), e08232.
- Mei, J-Ch, (2022), Refining vertical productivity spillovers from FDI: Evidence from 32 economies, *International Review of Economics and Finance*, 74, 176-191.
- Natoli, R., Wei, Z., & Jackling, B. (2021), Teaching IFRS: evidence from course experience and approaches to learning in China. *Accounting Research Journal*, 33(1), 234-251.
- Pathan, S., Faff, R., 2013. Does board structure in banks really affect their performance? *J. Bank Financ.* 37 (5), 1573-1589.

- Siddique, A., Masood, O., Javaria, K., Huy, D.T.N., 2020. A comparative study of performance of commercial banks in ASIAN developing and developed countries. *Insights Reg. Dev.* 2 (2), 580–591.
- Ujah, N.U., Brusa, J., Okafor, C.E., 2017. The influence of earnings management and bank structure on bank performance. *Manag. Finance* 43 (7), 761–773.
- Wu, Y.-C., Wei Kiong Ting, I., Lu, W.-M., Nourani, M., Kweh, Q.L., 2016. The impact of earnings management on the performance of ASEAN banks. *Econ. Model.* 53, 156–165.

An Investigating the impact of earnings management on efficiency (productivity) with respect to the implementation time of international financial reporting standards for commercial banks and financial and credit institutions

Mohammad Reza Gholami ^{*1}

Abstract

The purpose of this study is to determine and examine the effect of earnings management on efficiency (productivity) with respect to the implementation time of international financial reporting standards of commercial banks and financial and credit institutions accepted in the Tehran Stock Exchange. The research method used is a descriptive-analytical method and the research data of historical type was collected and classified by referring to the financial statements and reports of commercial banks and financial institutions accepted in the stock exchange. The panel data method was used to analyze the statistical data; and in the analysis section, descriptive and inferential statistics and various relevant tests were performed and the data analysis was carried out using Eviews version 13 software. In order to analyze the research hypotheses, the statistical population was selected from the years 2017 to 2022 and for a period of 6 years and included commercial banks and financial institutions accepted in the Tehran Stock Exchange, and the statistical sample was selected by the elimination method and was 21 banks. The results of the analysis show that earnings management has a significant impact on efficiency (productivity) with respect to the implementation time of international financial reporting standards of commercial banks and financial and credit institutions accepted on the Tehran Stock Exchange; therefore, banks that maintain discretionary and non-discretionary loan loss reserves can have better performance on bank productivity and achieve more favorable results in macroeconomic conditions.

Keywords

Earnings management, efficiency, productivity, International Financial Reporting Standards, Discretionary loan loss provision, Non-discretionary loan loss provision

---

^{1*} Master of Accounting, Tejarat Bank, Kangan, Iran. (Corresponding author: Mohammadreza.a5244@gmail.com)